

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 45.

15 Noembrie, 1898

1

CAUZELE CARI AU ÎMPEDICAT PROGRESUL CHESTIUNEI NOASTRE NAȚIONALE ÎN MACEDONIA

Multe sunt neajunsurile de cari suferă supușii creștini ai augustului Sultan; multe vor fi consecințele rele ce decurg de aci, un lucru însă, viața familiară, sigur, este mai bun la ei decît ori unde.

Groaza ce o are populațiunea creștină, de Turci, neîncrederea moștenită cu care se uită la dînșii a îndemnat-o întotdeauna să-i evite pe cît posibil; nici un Turc, pînă acum, nu se poate fâli cu prietenia vre-unui creștin de seamă.

Acestei atitudini a creștinilor, de a evita contactul cu Turcii, se datorește și felul de traiu al Românilor, puțin ciudat, chiar, pentru popoarele culte: mai mare era numărul celor cari se călugăreau dintr'un sat decît al acelora cari au avut vre-un proces în viața lor; dacă cine-va, în afaceri comerciale, era necorect, se denunța *do-decadei*, aceasta îl denunța comercianților, cari întrerupeau relațiunile lor cu dînsul și îl acoperiau cu disprețul lor, dar pentru ce a frustrat, era lăsat în plata Domnului. Fata sau femeia care necinstea o familie, era de asemenea desprețuită de toți și aspru pedepsită. Și întru toate acestea era cu toți uniți pentru că ast-fel îi îndemna Biserica.

Biserica, la creștinii din Turcia, dirigia toate mișcările vieții: ea regula cazurile de divorț — de alt-fel extrem de rare; ea dispunea executarea testamentelor; cazurile de împărțire între frați sau asociați, tot înaintea bisericii se făceau; Biserica a lucrat și pe lîngă Turci în favorul credincioșilor săi; capii Bisericii s'au expus de multe ori pentru enoriașii lor, mii de creștini calomniali n'au scăpat din temnițele turcești decît mulțumită intervenției bisericești. De aceea populațiunea, creștină din Turcia, are nu numai acea adorațiune, ce o au toți creștinii către lucrurile sfinte, ci și o recunoștință vie, care îi atașează indisolubil de biserică.

În asemenea condițiuni trăiau Românii, acum 30 de ani, cînd s'a început propaganda noastră națională.

Reprezentanții acestei mișcări au nescotit aceste bune moravuri. Sentimentul religios a fost nu se poate mai rău ultragiât: elevii, la liceu, erau siliți să asculte prelegirile tendențioase ale misionarilor Lazariști, iar prin sate învățătorii — tineri cu cunoștințe slabe — țineau de proști pe toți acei cari credeau în Dumnezeu, de aceia și poporul, în cea mai mare parte le a retras încrederea și le-a refuzat sfatul.

În cinstea casnică, conduita învățătorilor

români iar a lăsat mult de dorit: în cîți-va ani d. Apostol Mărgărit a patronat mai multe divorțuri ale institutorilor, revoltătoare prin nedreptatea lor; învățătoarele române erau arătate cu degetul pentru purtarea lor destrăbălată.

Atare fiind începutul propagandei române, ș'a întîmplat un fenomen foarte natural, această propagandă n'a fost îmbrățișată decît de cei ambițioși sau de cei interesați. Excepțiunile în această privință sunt foarte puține și le întîlnim prin comunele românești în cari sentimentul național era deja dezvoltat grație naționalismului în floare al statelor în cari își agonisau existența bărbații acelor comune.

Un al doilea motiv este lipsa de stabilitate a instituțiilor noastre școlare. Toate se înființau și după cite-va luni de funcționare încetau, apoi iar se deschideau pentru ca din nou să se închiză încît populațiunea de acolo numia școalele române «*grama tu gliest*». Cine din noi nu-și aduce aminte de acel scrupul al elevilor liceului din Bitolia, cari fugeau de ochii lumii, de rușine că toate școalele celorlalte propagande s'au deschis, iar școala lor o ducea încă în vacanță! Cîți elevi, nu s'au retras dela școalele noastre numai din acest motiv!

O dovadă că această stare se continuă și acum, ne-o dă pasajul următor extras dintr'o scrisoare a unui profesor din Ianina către un coleg al său:

«. . . . Gimnaziul nostru se găsește în «starea cea mai deplorabilă din lume. Abia s'au strîns 40 elevi, cei mai mulți incapabili. Lipsiți cu totul de cărți didactice și de supraveghere, tratați mai rău ca «ori și cînd, numai la progres nu ne putem aștepta. Pînă astăzi n'au sosit cei doi profesori de limba franceză și greacă, «nici cei doi pedagogi cari se așteaptă. «Direcțiunea gimnaziului se schimbă și cade «mai iute că cabinetele din Franța: mai «întîiu a fost numit Civica pe urmă Craia,

«pe urmă iar Civica și acum iarăși Craia «și numai provizoriu pînă la sosirea noului «director.»

Localurile de școală și mobilierul din ele încă n'au putut să fie fără influențare vătămătoare.

Localul liceului din Bitolia cel puțin își va avea pagina lui neagră în dezvoltarea culturală a Românilor din Macedonia. În afară de multele cazuri de boală, dintre cari unele mortale — a căror cauză este, faptul că se află într'un loc prea umed și în mahalaua cea mai infectă de jidani, mai are și desavantagiul de a fi și în curtea misionarilor catolici.

Mobilierul dintr'însule absolut insuficient: nici vorbă nu e de colecții științifice, atît de necesarii tinerimei, nu e o hartă geografică, nici măcar a Turciei, nu e nici un glob, dar ce zic eu, nici un ceasornic, ci profesorii intră și es din clasă, fie-care după ceasul său propriu.

Dacă treci dela Bitolia prin comune, te îngrozești de diferența între școala română și cea greacă. La Tirnova, școala română e o odaie într'o casă particulară, la Nijopole, bieții copilași stau într'o sală mare, în tot-dea-una plină de fum, fiind-că se află deasupra unui cuptor cu totul rudimentar. Patru ziduri goale, nevăruite de ani de zile, cele mai multe fără tavan, cu pardoseală de pămînt, iată prototipul școalelor române din Macedonia. Nicăeri nu văd copii Românilor ceva mai urît ca în școala lor. Și ce palate le stau în față, școalele grecești!

Corpul didactic și materialul nu cu puțin au secundat această stare rea de lucruri. La școalele secundare ca și prin sate foarte puțini sunt aceia cari merită locul ce-l ocupă. Te coprinde mila cînd vezi atîția ani din acea vîrstă proprie dezvoltării consumați, și copilul nu s'a ales de cît cu noțiuni atît de puține și incoherente în cît mai mult îi strică de cît îi folosesc. Cine

a fost profesor în cl. I-a de la liceul din Bitolia numai acela își poate da seama cât de înapoiate sunt școlile noastre de prin sate. Unii știu cite-va cuvinte turcești, alții au învățat să citească grecește, alora li s'a predat franțuzește și nemțește, dar prea puțini sunt aceia cari ți-ar spune ceva din ce se cere unui absolvent a patru clase primare, la limba română, matematică, geografie etc.

Intr'o școală de cele repute ca bune, la Gopeși, se preda la 1892 o geografie atît de veche în cît vor fi fost băeți cari au rămas repetenți, pentru că n'au știut cari sunt astăzi limitele statelor papale! Ce se zice de școlile române de prin unele comune din Epir și de învățătorii lor este de necrezut.

In fruntea acestor circumstanțe desavantajoase se află d. Apostol Mărgărit, care sigur, este o pedică mai mare decît toate celelalte impreeuă.

In numărul viitor ne vom ocupa cu mijloacele cari ne-ar da posibilitatea să învingem aceste piedici și vor face din școlile române în Macedonia adevărate focare de cultură și civilizațiune în orient cum este și în menirea lor.

Un profesor.

Maghiarisarea școlilor române din Transilvania prin înființarea școlilor ungurești de stat

Dacă cine-va se duce însuși la fața locului, va vedea modul de a maghiariza școlile române rurale și prin aceasta crearea unei noi generații de Unguri din sânul neamului românesc.

Școlile române rurale din Transilvania sunt școli profesionale sub controlul statului. Deja de trei ani, au conceput Ungurii ideea de a maghiariza aceste școli,

care este un mijloc ce dă garanții sigure pentru reușita maghiarisării generale.

Școlile românești mai cu seamă cele din comitatele (județele) *Clujului*, *Dobîca*, *Maramureș* pe unde am umblat eu și pe cari le știu foarte bine în ce stare sunt, în adevăr nu prea corespund cerințelor noului program de învățămînt al ministrului unguresc. Causa este că în aceste comitate și cu deosebire în comitatul Dobîca cel mai mare dintre toate comitatele Ungariei, și care este cel mai bine populat de Români, poporul român este foarte sărac. Legea comăsației de o parte în contra căreia d-l Rațiu și-a ridicat cuvîntul de atîtea ori, care lege nu este alt-ceva de cît furarea pe față a pămîntului bietului țaran Român; de altă parte năvălirea jidanilor înaintea cărora nimic nu rămîne neatins și așa nici averea Românului din Transilvania, a adus pe sărmanii țărani români la sapă de lemn. Jidanul vine în comună cu bagajul în spinare, începe ghișeftul cu rachiu, tutun, etc.; la o jumătate de an după aceea începe a da bani împrumut cu procente enorme sau pe ipotecă, unde de regulă intră 1, 2, 3 pămînturi a țaranului român. Românul ne mai putînd lupta cu greutățile și nevoile vieții, cu dările mari ce are de plătit către stat, — drepturi însă nu are, — pentru că pămîntul nu-i produce nici odată atîta ca să poată împlini în toate părțile pămîntul rămîne în proprietatea Evreilor, de la unul dela altul și în fine dela o comună întregă adună și în 10 — 20 de ani îl vezi mare proprietar, domnul «sătului».

Iată modul pe care l-am observat însumi, cum țaranul român din Transilvania a ajuns sărac, dar sărac lipit.

Ei bine, nu vor fi stînd lucrurile așa în alte părți ale Transilvaniei, ca d. e. în părțile Sibiului, Brașovului, Blajului, etc., unde Românul nu este nevoi a trăi nu-

mai din aceea ce produce pământul, acolo avem comerțul și industria mai mult sau mai puțin în mina Românilor, isvoare de venit destul de bune. Acolo starea Românilor fiind mai bună, și starea școalelor române este alta. Aici Românii sunt în stare, a-și plăti învățătorul și a-și clădi școale noi, conform cerințelor noului regulament al ministerului unguresc. Deci baza aici este sigură și nu amenință o cădere.

Dar să revenim la comitatele, cari le-am amintit mai sus, unde Românii sunt săraci. Ei au o școală în comuna lor, veche rămasă dela străbuni, mică, lipită cu pământ și întunecoasă, în care un biet dascăl român se căsnește pentru o plată învoită cu țărani ca să le învețe copiii carte românească.

Astăzi însă, după noua lege de instrucție a ministerului unguresc, se prevede leata unui învățător rural de 300 fl. pe an și locuință pentru fie-care comună, un local pentru școală, care să aibă lungimea și lărgimea cerută de lege, să fie destul de luminos și prevăzut cu toate cele necesare pentru o școală. La toate acestea se mai adaugă, că nu este permis a înscrie la un învățător, de cât pînă la 80 de copii. Dacă într-o comună sunt mai mulți copii de școală de cât 80, atunci trebuiesc două școale și deci doi învățători.

Aceasta este noua lege a ministerului de instrucție unguresc.

Românul în aceste locuri, sărac, topit neavînd pământ, neavînd nimic, ajuns sluga domnilor unguri și jidani la cari muncește cu toată casa sa de primăvară pînă iarna, ca să-și cîștige piinea zilnică, nu-i în stare ca să-și facă o asemenea școală, cum legea ungurească cere, nici să plătească învățător cu 300 fl. anual. Astfel în aceste locuri sărace, școalele române rurale neputînd întruni condițiile cerute de legea ungurească, Ungurii îndată și-au vîrit nasul.

Deja de trei ani, după cum am zis mai

sus, au început o inspecție severă în școalele române rurale din comitatele Clujului, Dobica și Maramureș și pe cele mai multe le-au închis. Indată Ungurii în aceste locuri au început a înființa școale de stat ungurești cu învățători unguri, dar școala și leafa învățătorului tot de pe spinarea Românului ese.

Ungurii șireți dau voce ca și Românii în aceste locuri, unde sunt deja școale de stat să-și susțină școala lor confesională numai cât să fie întru toate corespunzătoare noului regulament. Ei ar susține școala lor, dar ne ajutați de nicăeri le vine foarte greu să-și clădească o nouă școală care costă cel puțin 1.000 fl. neconsiderînd materialul, și să-și plătească în același timp și un învățător cu 300 fl. anual. Dar să vă spun ce zice țăranul român pe care eu l-am auzit. Apoi cum o să plătesc și la școala ungurească și la cea românească, dacă nuni or trage și pielea să-mi o vîndă, căci porumbul și porcul ni l-au vîndut pentru contribuție. Bine înțeles, că nu-i în stare să plătească la două școale.

Modul de organizare a școalelor de stat ungurești rurale este astfel: Un comitet compus din Unguri și Jidani în frunte cu un președinte care anunță înscrierile, controlează pe învățători, și asistă la examen.

Înscrierea copiilor în școalele de stat ungurești rurale să face astfel. Deja în 15 August se adună comitetul în comună și dă ordin notarului ca să anunțe ca toți copiii dela 6 — 12 ani să fie înscriși la cancelaria notarului pînă la 1 Septembrie inclusiv. Acest anunț se repetă zilnic pînă la terminarea înscrierii. Taxa de înscriere este dela 40 cruceri pînă la 2 fl. 50 cr. dela care sunt scutiți aceia, cari n'au absolut cu ce plăti (2 — 3 casuri). Românul care nu se presintă în intervalul înscrierilor la cancelaria notarului ca să-și înscrie copiii, este amendat dela o coroană pînă

la cinci coroane sau legat și bătut în modul cel mai barbar de jandarmii unguri, și dus la pușcărie unde stă 1 — 5 zile.

Inscrierea o dată terminată începe școala, limba de propunere este cea ungurească. Învățătorul învață pe copii să salute și să vorbească numai ungurește, apoi cetirea și scrierea ungurească și mai cu seamă declamarea poeziilor eroice ungurești. La sfârșitul anului școlar, copii fac exameni când vine și președintele școlii, îi ascultă la cetire și a zice pe din afară anume bucăți și cu deosebire declamarea poeziilor prin cari se glorifică neamul unguresc. După terminarea examenului se împart premii și anume: cărți, haine, bani, sau la alții le iartă taxa de înscriere pentru anul viitor.

Progresul ce au făcut școlile de stat ungurești rurale în comunele românești din Transilvania în decurs de 2 ani este destul de mare. *Copii Români cari cercetează aceste școlile, astăzi te salută ungurește, îți vorbesce, scriu și citește ungurește.* În fie-care comună vin de regulă jurnale ungurești și să vezi pe țărani români adunați mai mulți la o casă unde cite un copil le citește jurnalul unguresc.

Iată domnilor, fapte adevărate ce am văzut în Transilvania în vacanța de astă-vară. Nu sunt cituși de puțin gazetar de meserie, cine însă nu crede să poftască a se transporta la fața locului și se va convinge de adevăr.

Ei bine, domnilor, mulți dintre bărbații noștri politici susțin, dar fără a argumenta, că în modul acesta nu ne pot face Unguri. Ei zic că copilul român terminând școala ungurească se reîntoarce acasă la părinți, unde nu aude și nu are cu cine să vorbească ungurește; prin urmare ar perde aceia ce a cîștigat în școală. Da, dar pentru mine acest argument nu este universal, pentru mine este numai un argument excepțional și temporal, iată pentru ce.

Am zis mai sus, că în acele locuri unde au început deja a se înființa școlile de stat ungurești rurale, Românul este foarte sărac; îndată ce copilul lui a terminat școala ungurească și a făcut numai ceva, el îl dă la vre-o meserie, unde învață la maistru, Ungur; copilul devine mare, este luat în armată, mai cîștigă și acolo tot din limba ungurească, se eliberează, apoi mai vorbește cu el românește, dacă ai cu cine, ba mai dă și de o *Roji* (femeie Unguroaică) ei! unde este Românul, fiul lui Gheorghe, și al Ioanei? Acești copii de Român ești din școala ungurească, devenind mari, pot să ocupe și o altă slujbă, unde asemenea învață și mai mult ungurește și uită limbile maternă, pe cea românească, sau dacă nu o vor uita cu totul, vor vorbi românește mai rău ca Secuiei, în cit îți va fi scîrbă să stai cu ei de vorbă. De sigur, că nu toți copii români cari au eșit odată din școlile rurale ungurești, își vor părăsi satul, vor rămînea din ei și acasă. Aceștia da, vor uita ceva din aceea ce au învățat ungurește, dar că vor uita totul, eu nu pot crede nici o dată; pentru că ei vin în contact an de an cunouă generații de copii maghiarisați, întîlnindu-se zilnic unul cu altul, se întrebă, ce au învățat și se țin mîndri dacă unul știe mai mult decît altul: căci așa este viața copilărească, așa am fost noi cu toții odată. Tatăl său Gheorghe și mama sa Ioana, cari astăzi nu știu o iotă ungurește vor muri; el devine tată care va ști ungurește și va avea sentimente ungurești; fata ce va lua în căsătorie va avea aceiași dragoste și simpatie pentru această limbă barbară, copii ce va avea îi va crește în spirit unguresc, ei vor intra în a doua generație preparată deja dela părinți, în școala ungurească și astfel vor eși Unguri perfecți după chipul și asemănarea lui Atila.

Iată, cum încetul cu încetul din frageda copilărie foarte perceptibil se înrădăci-

nează în copii țăranilor români din Transilvania, prin înființarea școalelor de stat ungurești rurale, limba, sentimentele și obiceiurile ungurești; în tocmai ca și boala în oase. Doctor să fie apoi acela, care o va scoate!

(Va urma).

Emil Chinteanu.

SPRE FEDERALIZARE...

Știind că din capitalele împărăției vecine ne aduc vestea, că Banul Croației și al Slavoniei, contele *Khuen-Hederváry* ar fi fost chemat la Viena, căci acolo s'ar avea în vedere unirea Dalmației cu Croația și Slavonia.

Pe de altă parte, vizita pe care a făcut-o contele *Goluchowsky* zilele acestea la Budapesta se interpetează în sensul că ar fi vorba de încorporare definitivă a Bosniei și Herțegovinei la monarchia vecină.

În curînd vom vedea dacă și în ce formă sunt adevărate aceste știri.

Deocamdată semnalăm un articol din *Budapesti Hirlap*, care ocupîndu-se cu aceste chestiuni zice, că «naționalitățile din Austria se întrec acum în uneltiri în contra Dualismului».

Ziarul cu pînteni ci-că, Ungurii ar aproba unirea Dalmației (care aparține azi Austriei) cu Croația, dar sub «suzeranitatea» lor.

Apoi îl mai arde un dor pe acest Hirlap. Ar voi adică, ca Bosnia și Herțegovina să fie atașată de «imperul maghiar». Atîta-i tot, ce dorește sufletul acesta chinat de febra grandomaniei.

Noi știm, că la Budapesta există dușuri destul de bune?.....

RELATIA

DINTRE

STAT ȘI LEGEA MORALĂ

DUPĂ HENRICH VON TREITSCHKE

(Urmare și fine)

Nu există o misiune mai sublimă decît a bărbatului de stat, care pe propria sa răspundere conduce statul prin telurice primejdii. A te confunda, cu întreaga ta simțire personală în poporul tău este una dintre cele mai înalte și mai grele probleme morale ce se pot pune unui bărbat. Nu trebuie să acoperim vina tragică pe care o au mulți bărbați de stat, dar nici nu e admisibil să judecăm pe marii bărbați de stat cu mintea advocaților de rînd. Bărbatul de stat nu are dreptul să-și încălzească mîinile la fumul ce iese din ruinele patriei sale, zicîndu-și cu o internă laudă proprie: n'am mințit nici odată; o asemenea virtute este demnă de un călugăr, iar nu de un bărbat de stat.

Iacă o chestiune se ivește în acest complex: întru cit este individul singur răspunzător pentru moralitatea statului căruia el aparține? Aici dreptul natural, care construiește statul din o mulțime de ființe singuraticice, a comis grave greșeli. Individualismul fără rezervă a dreptului natural a ajuns la conclusia monstruoasă că dacă statul declară un război pe care cetățeanul singuratic îl consideră nedrept, acest cetățean să aibă dreptul să abandoneze legăturile statului său. O asemenea nemărginită competență nu se poate atribui conștiinței individului. Prima datorie a cetățeanului este a fi ascultător de legile patriei sale. Menținerea patriei mele este pentru mine o datorie morală. Statul s'ar descompune numai decît dacă fie-care individ ar putea îndrăzni să zică: statul n'are voie să facă cutare lucru, deci nu-l fac nici eu.

Individul singuratic să fie un membru al statului său și să aibă curajul de a suporta și erorile statului. Să reținem dar că statul trebuie să fie o forță morală și că el trebuie considerat ca un bun superior.

ANIVERSAREA MEMORIEI LUI MIHAI-VITEAZUL

Comemorarea memoriei marelui și Bravului Mihai, fostul domn al Munteniei, a fost sărbătorită în anul acesta de către studențimea universitară din București, cu toată pompa și demnitatea cuvenită unui om, — care prin vitejile și mărețele lui fapte, — cu sabia în mână a știut să intruzeze — pe o clipă numai ce e drept, — dar neperitoare în istoria neamului nostru: *idealul sfânt*, spre care dori-tore tinde astăzi o națiune întreagă.

La apelul călduros al Comitetului național studențesc din București, studențimea și-a ținut de patriotică și românească datorie a răspunde; prezentându-se într'un frumos și impunător număr.

Duminecă, 8 Noembrie, ziua sf. Mihail, la orele 9 dimineața, sala cea mare a Universității și ambitele ei, — gema de lume adunată și grupată în jurul drapelului albastru — dat studențimei de către domnișoarele române din Sibiu.

La 9 1/2 ore a. m., studenții pleacă dela Universitate în corpore la biserica Mihaiu-Vodă pentru a asista la parastasul slujit în amintirea lui Mihaiu Viteazul.

Cortegiul era compus ast-fel: În frunte drapelul studențesc purtat de d. *Ion Trefu*, student în litere, alături cu drapelul societății Românilor ardeleni: «*Carpați*»; apoi membrii comitetului național studențesc și studenții în rinduri câte 4 inși.

Cortegiul impunător, a parcurs Bulevardul, Calea Victoriei, Lipsani Noi și Mihaiu-Vodă. Lume multă se asociază la dînsul pînă la biserică.

Festivitatea a fost deschisă prin d. *Nicolae I. Apostolescu* membru în Comitetul

Național studențesc, — printr'un frumos și entusiast discurs ocașional, în care arată viața și mărețele fapte a lui Mihai-Viteazu și motivele cari îndeamnă studențimea ca să-i serbeze ziua și memoria neamului său. După d-sa d. *Poenaru*, student în teologie ține o cuvîntare religioasă.

Iar după servirea parastasului Sf. Sa preotul *Muscelanu*, mulțumind studențimei pentru sentimentele ce arată în fie-care an memoriei bravului Mihai, roagă pe cei prezenți ca să agite chestia reînnoirii bisericei Mihai-Vodă, acum afumată și părăsită, insistînd pe la cei «mai mari» ca să facă din ea un monument istoric, vrednic de numele lui Mihai, — unde să se serbeze pe pe viitor toate festivitățile militare religioase.

Idea și propunerea e cît se poate de po-trivită, — de-ar fi numai oameni de inimă cari să lucreze pentru realizarea ei.

După terminarea parastasului, formîndu-se din nou cortegiul în ordinea indicată mai sus, — studenții se reîntorc dela biserica la statuia lui Mihai-Viteazul din fața Universității, — cîntînd în tot parcursul în-sufletitorul cîntec «*Deșteaptă-te Române*».

La sosirea studenților Bulevardul era tixit de lume, peste o mie de oameni erau în jurul statuiei, unde au vorbit d-nii studenți *C. Mușescu*, *Stoica Nicolescu*, *Giurculescu* și *Septimiu B. Mureșianu*, acest din urmă mulțumind publicului în numele comitetului național studențesc, — pentru concursul ce l-au dat întru sărbătorirea zilei, a îndemnat pe cei prezenți ca să se facă apostolii devotați ai frumoaselor și mă-rețelor scopuri ce urmărește Liga culturală, pentru unitatea tuturor Românilor, stăruind printre amicii și cunoscuții lor, ca să se grupeze cîți mai mulți în jurul *Ligei*, ridicînd-o ast-fel la o adevărată inespugnabilă fortăreață a Românismlui de pretu-tindeni.

Toți oratorii au fost viu și des aplaudați.

D-l Baboeanu D-roc, vice-președintele so-cietății «*Carpați*» depune o coroană splen-didă din partea societății lor, întru aplausele generale ale mulțimei.

Dela statuie studenții au venit la Ligă unde au depus drapelele și au făcut o fru-moasă manifestație desimpatie venerabilului d. *V. A. Urechia*, care a răspuns studenților

printr'un românesc cuvînt de îmbărbătare la luptă, pentru cauza dreaptă a Românilor ce sufer.

În modul acesta s'a serbat memoria sfîntă a lui Mihai-Viteazul — fala și mîndria Românilor.

Silviu.

Mișcarea slavă în Austro-Ungaria

Este interesant ceea-ce scrie ziarul rusesc «*St. Petersburgskija Vjdomosti*» despre Slavii din Austro-Ungaria.

Ziarul rusesc zice, că dacă se vor satisface pretențiunile Cehilor, în Austro-Ungaria toate vor reveni în calea cea bună a liniștii interioare. Însă chestiunea cehă, zice foaia din Petersburg, s'a schimbat deja de mult în *chestiune slavă*. Slavii monarhiei habsburgice nisuesc puternic la o *unire și unirii lor naționale* a cîștigat și *recunoaștere politică*.

Despre aceasta s'a vorbit deja — continuă ziarul rusesc — în adunarea slavă, ce s'a ținut nu de mult în *Tersato*, la care au participat reprezentanți din partea Croaților Venzilor și Sîrbilor. Acolo s'a discutat despre *reîncorporarea Bosniei și Herțegovinei* la corpul *viitorului stat*, a cărei capitală ar fi *Agram*.

În chipul acesta, spune «*Peters. Vjed.*», Slavii sudici din Austro-Ungaria ar scăpa de jugul Germanilor și Maghiarilor și ar avea oare-care independență națională. Putem să ne așteptăm, că această manifestație a solidarității Slavilor de Sud, va avea urmări. Este lucru important deja acela, că Slavii sudici au înțeles, că numai uniți pot reprezenta o putere și-și pot scutura jugul hegemoniei străine. Lucru important e mai departe, că *mișcarea slavă din Austria trece acum și în Ungaria*.

Enunțațiunile aceste ale foaiei rusești din Petersburg corespund ideilor emantate de ziarul «*Sujet*» al colonelului Komarow, pe care l'am remarcat deja, și în care organul rusesc vorbind în misiunea Rusiei în Peninsula-Balcanică, zicea, că după eliberarea Cretei vine la rînd Siberia veche Macedonia, apoi *Bosnia și Herțegovina*.

De remarcat este și aceea, că cu ocazia unei petreceri aranjate la moștenitorul do tron *Danilo* al Muntenegrului, agentul bulgar Constantinovici a salutat pe principe, ca pe viitorul *guvernator al Bosniei*, iar principele Mirko a adaus, că va trece cu trupele în Mostar, ca să vie în ajutor fraților cari *vor să scuture jugul nemțesc*.

Toate acestea sunt semnele unei serioase mișcări între Slavii sudici, cari vor da de gîndit diplomației austro-ungare.

Interesele unității culturale ale tuturor Românilor

(Urmare și fine).

Dacă privim în Turcia Europeană, în Macedonia, vedem că toate națiunile din acele țări au căpătat favoruri, au căpătat școli, biserici, episcopate. Bulgarii d. e. au atitea școli primare și medie, episcopate și Mitropolie. Nenumăratele agenții bulgare sunt atitea focare de propagande bulgare, care merg în odrăznicia lor chiar agresiv contra Românilor pacinici. Sîrbii pe altă parte au căpătat încă atitea școli, episcopate și Mitropolii, Grecii au pozițiunea lor privilegiată deja de lung timp înainte și, fac tot mereu propagandă pe contul Românilor. Averos și alți bancheri cari au donat Grecilor cîte decii de milioane cu ocaziunea războiului Greco-Turc au fost tot *Români*. Fie-care nație se întărește se înmulțește pe contul Românilor. Fie-care nație are în imperiul Turc drepturi; numai Românii nu, deși sunt ei dintre toate națiunile conlocuitoare, cei mai credincioși Sultanului, deși ei au luat parte la războiul ultim contra Grecilor ca voluntari cu o bravură deosebită pentru împăratul lor, deși ei formează mase mari și compacte și sunt elementul cel mai de ordine din tot imperiul turc,

totu-și ei n'au căpătat pînă astăzi nici un drept, în ciuda tuturor promisiunilor din partea Sultanelui. Românii n'au încă nici o Mitropolie nici un Episcopat, deși li s'a promis lor deja de atîtea ori, și acele puține școli Române ce mai vegetează sub conducerea coruptă a unui om nemernic cu numele Mărgărit, nici nu merită de a mai fi amintite, pentru-că nu împlinesc deplin misiunea lor, din contră ele împiedică și fac ilusorie prin influența detestabilă a menționatului Apostol al răutății și al stricăciunii tot avîntul național în toată Turcia europeană, ba amintitul lucră ca inspector general prin tot felul de corupțiuni în detrimentul dezvoltării și a întăririi națiunii Române în Macedonia. Spre dovadă cum lucră străinii, servească-ne cazul, că nu de mult a deschis în Nesueb (Skoplje sau Moscopolje) unde populațiunea e mai mult de jumătate română administratorul Mitropoliei Sârbești de acolo Archimandritul Firmilian o pedagogie pe spesele sale propriie, unde se învață pe lingă altele studii și igiena populară, agronomia și economia națională. Iară Bulgarii au sfințit nu de mult sub mare pompă și asistență o catedrală proprie în Sтамбуl. Iar Românii n'au nimic, tot nimic. Care e oare cauza? . . . Pentru Sârbi și Bulgari se întrepun cu toată vază și autoritatea lor *statele-rude*, Serbia și Bulgaria, dar pentru Români nu se interpune nimeni, deși eu cred că România are mai multă vază decît cele două state de mai sus. Ba pansavaștii în scrierile lor etnografice despre Balcani, cu intențiune nici nu amintesc deplin despre existența Românilor, voinđ ei astfel să facă lumea de a crede că prin Balcani nu există Români.

Chestia română macedoneană, redesteptarea tuturor Românilor din tot Balcanul, ar trebui că să fie neconținut preocupățiunea de predilecțiune a Ligei, ar trebui să fie neconținut tratată, atît în foile cele a-

mintite de mai sus, care ar fi de a se înființa, cit și în revista Ligei. Iară în special pentru Balcani ar trebui să se formeze *ligi filiale* chiar în orașele de prin felurite părți ale Balcanului, dotate cu fondurile necesare; cari filiale ar avea să se ocupe cu toată serioșitatea de instrucțiunea și deșteptarea Românilor, și pentru eluptarea drepturilor naționale pentru tot raionul încredințat ei.

Recunosc că prin această lărgire de activitate, materialul s'ar mări grozav și că îmbulzeala ar fi prea mare. Dar toată activitatea s'ar putea organiza. Liga ar putea introduce o reorganizațiune administrativă, așa d e. s'ar putea crea mai multe despărțăminte cu secțiunile și birourile sale, astfel ca toată activitatea să fie împărțită în un mod sistematic. Așa s'ar putea crea un departament pentru instrucțiune, un altul pentru comabilitate, cu secțiunile pentru expense și pentru venituri, altul pentru percepțiuni, apoi secțiuni sau fie și birouri pentru fie-care țară locuită de Români, apoi un despărțămînt pentru presă și informațiuni, poate împărțită în secțiuni sau în birouri pentru presa din țară și cea din străinătate prin capitalele Europei. În fine și un birou care ar avea a se ocupa numai cu premiarea, edarea și lățirea broșurilor și a operilor ce ating direct cauza națională din toate țările; unde se află Români, cari opuri vor conține viața, dezvoltarea lor națională, cit și decadența și suferința lor sub dominațiuni străine. Iar ce atinge jurnalele ce au să apară în străinătate, apoi ele ar trebui să fie bine îngrijite și redactate, și să trateze exclusiv numai cauza Română, și să apară cel puțin de două ori pe săptămîină. Iar revista ce apare în țară «*Liga Română*» ar trebui să fie mărită, cu cel puțin patru coale, ca să poată avea și rubrici speciale pentru fie-care țară locuită de Români. Ungaria, Macedonia, Bucovina, Băsarabia, Balcani, etc. . . . pentru că spațiul de o coală e

prea mic, dacă judecăm încă că Revista conține cite odată articole tipărite în limba franceză și germană, și edarea numai de odată pe săptămână e negreșit prea puțin.

Afară de acea revistă din țară și fiecare gazetă diu străinătate ar trebui să se bazeze pe un capital suficient și cu totul independent de cotisațiile abonaților, astfel că numerile lor, în special al celei din țară să se poată trimite și gratis, și aceasta după mine ar fi lucrul de căpetenie, pe la acei Români, cari sau că nu au mijloace, sau că n'au ocasiunea de a ceti ceva românește, mai ales pe la Românii din Bulgaria, Serbia, Basarabia, Macedonia, Epir, Tesalia, Albania, Grecia, apoi dincoace prin Ungaria, Transilvania, apoi pe la cabinetele de lectură de prin Bucovina, etc. . . .

Astfel trebuie să trîmbițăm în toată lumea, prin jurnale, broșuri și opuri, întreaga cauză română, să se dea de cunoscut publicului celui mare european, nedreptățile flagrante și strigătoare la cer ce fac cu noi statele cele așa numite culte, pe de altă parte să se cunoască că cu desăvîrșire aici în poporul român consolidat și unit zace toată puterea de ordine și de acțiune în orientul Europei.*

Este o imperioasă datorință de a deschide odată ochii Europei întregi, că poporul român e etnic, cel mai tare, e moralmente cel mai viguros în această parte a Europei, și nu poporul maghiar e acela pe care poate conta Europa la timp de nevoie și de pericol; ca să șteargă odată pentru tot-dea-una povestea și minciuna patentată a Maghiarilor, că ei ar fi făcut totul în această parte a Europei.

Și multe multe altele s'ar putea face prin o organizațiune profundă și genială a Ligei Române. Să privim numai la ordinul «Jesuiților». Ce putere grozavă a ajuns el odată prin organizațiunea lui genială? Inaintea acestui ordin a tremurat odată toată

lumea iar capetele încoronate erau tot așa victima lor precum sunt astăzi victima anarchiștilor, numai cu acea deosebire mare, că anarchiștii merg pe față și se declară singuri de criminali, pe cînd jesuiții le făcea toate pe ascuns și totu-și se declarau și se declară astăzi încă de sfinți. Ce să mai istorisesc? Afacerea criminală din Iași cu abatele Morisseau numai acel exemplu instruiază destul pe acela ce nu știe încă ce e ordinul jesuitic.

Dacă a picat el astăzi atît de jos încît numele de «Jesuit» a devenit sinonim cu «mișel» și «ticălos», apoi e o dovadă mai mult, că numai acea ce e tot-odată moral, are dreptul de existență.

Sau papismul catolic, ce putere teribilă a ajuns el în evul de mijloc, încît lui i se închinau toți regii și împărații Europei, încît de el depindea întronarea și detronarea lor. Papa era stăpîn pe viața fie-cărui om, și cînd slobozea el asupra cuiva anatema acela era perdut, căci fie-care om, îl putea împușca ca pe o vrabie și făcea o faptă mare binecuvîntată Dumnezeu. Fericita omenime (catolică) era ca o turmă de desmetici fără voie, fără cunoștință, și acea turmă necuvîntătoare o conducea *un berbece*; și acel berbece era Papa cel atot puternic; beata omenime era condusă de nas pînă în ziua de astăzi impunîndu-i, cel a tot teribil și organele lui, cu forță chiar și modul de gîndire. Și toată această putere teribilă a ajuns papismul abea prin organizația sa cea foarte rafinață și cu totul a parte de biserica orientală.

Că papismul totuși a decăzut astăzi atît de mult, și că mai are încă șanse de a decădea și mai mult, pînă ce va apune cu totul, e dar o dovadă pentru axioma mea de mai sus, că numai aceea are dreptul de existență, ce e tot odată onest și moral.

Sau să privim mai departe la poporul

fugit din Egipt. Ce putere teribilă a devenit astăzi acest popor pentru Europa, prin «corpus juris» al său, prin organizațiunea sa talmudică încă foarte genială. Dovadă avem că în afacerea jidanului și a criminalului Dreyfus, s'au sburlit toată jidovimea de pe pământ atît de tare încît beată Franța a pățit-o. De acum înainte nu se va putea mai mult condamna nici un jidan, fără de a cere permisiunea jidanilor.

Aceste sunt în mici liniamente niște schițe, numai niște indicări slabe, numai spre un indemn mai bun cum ar trebui să fie organizată «Liga Culturală», pe o bază largă și puternică.

Haid dar să organizăm și noi Liga noastră, să o punem pe o bază mare și solidă, și să o facem atît de tare, atît de puternică, că nici porțile iadului să nu o poată sfărîma. Să ne punem deci cu toții la lucru. Toți ca unul să punem obolul nostru pe altarul națiunii, fie care cu aceea ce dispune, căci aceasta o facem pentru noi înșine, pentru mărirea noastră proprie, și atunci negreșit că vom învinge.

Sarajevo în 12 Octombrie 1898.

Isidor Ieșan.

NOUI COLONIZĂRI

Iarăși este vorba, de a extermina pe Români de peste munți printr'un sistem de colonizări de Unguri printre ei. Foile maghiare fac mare agitație în această privință. *Trib. Poporului* discutînd această chestie, zice, între altele:

În numărul din urmă al revistei *Közgazdagsági Szemle* dr. Vargha Gyula scrie un interesant articol privitor la colonizări. Datele statistice le scoate din raportul ministerului de agricultură, și conclusia la care ajunge este: «*ministrul el însuși ne face un tablou foarte trist despre starea colonizărilor*».

Cît despre motivele morale, cum era să

reuşască urmărind ei cu o diabolică stăruință desnaționalisarea locuitorilor autochtoni?!

Iar constatările aceste nu le facem noi, acum, ci ele au fost mărturisite în Dietă de guvern și deputați, după cum tot în dietă s'au desvăluit abuzurile săvîrșite cu privilegiul cumpărării și împărțirii pămînturilor.

Urmarea ar fi deci, ca guvernării să tragă consecințele. *Să se lase de gîndul colonizării!*

Cînd au urmărit însă șoviniștii lucruri firești?

D'aceia nici autorul sus amintit, om special în d'alde astea, departe de a da guvernului sfatul să abandoneze planul colonizării, îndeamnă la și mai mari jertfe în interesul *maghiarisării!* Căci scopul urmărit *acesta* este.

Iată ce zice anume:

«*Pentru ca să ne păstrăm Ardealul, acest zid răsăritean al țării noastre, nu este decît un singur mijloc: ca întru a contra balansa puterea valahă, să creăm putere maghiară, și în masa mare valahă să vîrîm icuri maghiare, cari ca ferul să țină la olaltă părțile ce vor să se deslipească. E alît de importantă și de vitală chestia aceasta, încît pentru desăvîrșirea ei nici o jertfă nu poate fi destul de mare*».

Iar în altă parte scrie:

«*Greutățile naționalistice nu se pot rezolva numai prin instrucțiune publică. Zadarnic vom răspîndi între Valahi lumina, căci prin sporirea inteligenței valahe se vor accentua și întări numai cu atît mai mult tendințele separatice. Vor fi cu atît mai mulți apostoli falși, cari să otrăvească sufletul poporului cinstit și bun*».

Ori ce comentariu e de prisos. După cum zadarnic am cheltui vorbe și în contra calomniei ce autorul aruncă asupra Românilor, prezentîndu-i că avînd tendințe separatice numai pentru că țin la naționalitatea lor.—Ori să mai insistăm asupra stupidității cu «crearea puterii maghiare»? Parcă puterea se poate crea cum faci planuri și visezi lucruri de omului cuminte îi stă mîntea pe loc!

E vorba însă că articolul acesta nu s'a scris de florile mărului. Ci e publicat de *lekelfalussy*, redactor al revistei și omul

guvernului, tocmai a «prepara opinia publică maghiară».

În articol se zice anume că «glorie vecinică» și-ar câștiga bărbatul de stat maghiar care ar rezolva «cu succes» chestia colonisării. Și cum n'a existat încă ministrul maghiar care să nu dorească «gloria vecinică», *ne putem aștepta la un nou atac asupra noastră*. Planul e deja gata. Guvernul să abandoneze adică sistemul de pînă acum, și în loc să caute a întemeia comune de coloniști, «să cumpere prin satele valahe moșii unde numai găsești, și fără să uite la preț, iar moșiile aceste să le împartă apoi Ungurilor». . . Nu însă ea pînă acum: ori cărui tras-împins, ci Ungurilor harnici, «cari să ducă nou sînge în Ungurimea obosită din Ardeal»...

Prețioase mărturisiri și aceste.

Învățații (?) maghiari vor fi știind însă că Românii ardeleni *nu sunt obosiți*: Trăiesc de veacuri printre văi și dealuri unde pe Unguri iar cuprinde ameteala. Au apoi conducători cari vor ști și ei să ia *măsurile de apărare*. Pentru că ori cît de de puțin am fi îngrădiți cu legea, nu suntem nici noi Românii sat fără câini, ci acel popor «cinstit și bun» — despre care scria învâțatul maghiar — e grozav dă simțitor și se face chiar rău cînd vede că străinul voește să-i ia vatra.

Iar măsurile de apărare luase-aor cu atît mai ales, cu cît cei cari ne deschid ochii, să vedem primejdia, sunt tocmai față de cari trebuie să ne apărăm.

Vorzüge der föderativen Neugestaltung.

Von EINEM BANATER RUMÄNEN

Der erste und hauptsächlichste Vorzug einer föderativen Neugestaltung Östreich-Ungarns wäre offenbar der, dass die Nationalitäten-Frage des Habsburger-Reiches ein für allemal und dauernd aus der Welt geschafft würde. Eine solche Neugestaltung entspricht *allen* Nationalitäts-Interessen der verschiedenen Völker, denn sie würde eine thatsächliche

Verwirklichung der von den Völkern seit fünfzig Jahren stürmisch geforderten Gleichberechtigung bedeuten.

Vom Standpunkte der Deutschen unseres Reiches wäre diese Umgestaltung von solch' segensreichen Folgen begleitet, dass ihre Nachkommen es nie werden fassen können, wie es deutsche Parteien geben konnte, die ein halbes Jahrhundert hindurch ihre besten Kräfte gegen die Einführung des Föderativ-Systems verbrauchen konnten, Parteien die die Sicherheit des östreichischen Deutschthums in einer centralisierten und durch und durch unnatürlichen Verfassung gewahrt wissen wollten.

In dieser ganzen Transformierung handelt es sich um billige gegenseitige Compensationen. Das Deutschthum würde somit bloß die Aussicht auf eine künstliche Hegemonie verlieren. Dabei aber gewänne es an Sicherheit seines einmal abgegrenzten nationalen Besitzstandes, und durch seine hervorragende Cultur würde es zu einer natürlichen Präponderanz in allen Zweigen des Bundesstaates gelangen. Die deutsche Sprache wäre die internationale Sprache des Bundes, die Reichssprache, die in allen Central-Behörden angewendet würde. Jedenfalls wäre ihr Anwendungskreis bedeutend eingeschränkter, als jener, den die Anhänger der deutschen Staatsprache anstreben. Aber offenbar ist in dieser Hinsicht ein Mehr überhaupt undenkbar.

Was die heute begründeten Befürchtungen vor dem Slaventhum betrifft, können die Deutschen nur nach Einführung einer auf Grund der allgemeinen nationalen Abgrenzung construirten Föderativ-Verfassung die Sorgen einer slavischen Überflutung los werden, denn die slavischen Nationalstaaten des Reiches — d. h. die national abgegrenzten Völker — wären gegenüber den nicht slavischen stets in der Minderheit.

Von einer Slavisierung der Monarchie und namentlich der Deutschen könnte unter diesen Umständen keine Rede mehr sein.

Auf ihren nationalen Gebieten, in den drei deutschen Einzel-Staaten, also in Deutsch-Österreich, Deutsch-Böhmen (Nordwest-Böhmen bis Reichenberg) und Österreichisch-Schlesien (das deutsche Gebiet Nord-Mährens und Schlesiens), wäre die deutsche Sprache die einzige und ausschliessliche Staatssprache. Das deutsche Volksthum wäre somit vom Vordringen slavischer Massen auf deutsches Gebiet geschützt, denn innerhalb der drei deutschen National Staaten würde man ausschliessliche deutsche Einrichtungen, Verwaltung, Schulen, Kirchen, etc., errichten können und mit sichrer Aussicht auf Erfolg alle vorhandenen fremden Enklaven oder event. einwandernden und sich zerstreut niederlassenden Slaven zwanglos assimilieren können. Da gäbe es keinen § 19 mehr, der jede einzige Enklave altmütterlich hegen, pflegen und verhätscheln würde.

In *jedem* National-Staate würde man eine analoge Assimilierungs-Politik der kleinen vorhandenen Enklaven oder der allfälligen Einwanderer in's Werk setzen können, und so würde das sinnlose und unnatürliche System der künstlichen Förderung aller winzigen, zerstreut liegenden ethnischen Enklaven einer praktischen und überhaupt durchführbaren Nationalisierung der Reichsvölker Platz machen. Auf diese Weise hätte man homogen zusammengesetzte Staaten, wahre National-Staaten, denn diese gegenseitige Nationalisierung der minimalen und unbedeutenden ethnischen Enklaven würde in relativ kurzer Zeit vollendet sein.

Die Deutschen würden aber durch eine solche Föderalisierung, auf Grund der nationalen Abgrenzung, auch einen sehr bedeutenden Theil des ungarischen Deutschthums erhalten.

Die Deutschen, die aufrichtig die Erhaltung der Monarchie wünschen, und die überwiegende Mehrzahl derselben will ja von deutsch-irredentistischen Velleitäten nichts wissen, können sich unmöglich der Erwägung verschliessen, dass eine derartige Lösung der Nationalitätenfrage für sie solche Vortheile aufweisen würden, dass sie dieselbe thatkräftigst unterstützen müssten.

Mehrere der vorangehenden Erwägungen beziehen sich auch auf das Magyarenthum und Rumänenthum.

Es ist im Interesse all dieser drei Nationen, dass eine günstige Lösung der Nationalitätenfrage, und namentlich der österreichisch-ungarischen Slavenfrage, je früher zu Stande komme.

Die Magyaren würden gewiss sehr viel von ihrem jetzigen unrechtmässigen nationalen Besitzstande verlieren, und vorderhand dürfte sich keiner unter ihnen finden, der in einer solchen Neugestaltung einen Vortheil für das Magyarenthum entdecken könnte. Aber auch dem Besitzer einer brandigen Hand, die Amputation erheischt, wird der Vortheil einer Amputation gewöhnlich erst nach der Genesung klar. Und die Magyaren werden hoffentlich auch langsam genesen und da werden sie selber die Überzeugung gewinnen, dass für die Existenz und Sicherheit ihrer nationalen Individualität eine solche föderative Demarkierung eigentlich eine Wohlthat ist; denn diese allein vermag die kleine magyarische Insel im slavischen Ozean vom Untergange zu bewahren.

Die Magyaren sind eine kleine, kaum 6 Millionen Seelen zählende Nation. Wohl haben sie sich daran gewöhnt, den heute bestehenden ungarischen Staat, nach mittelalterlich-feudalen Begriffen, als ihre ausschliessliche Domäne zu betrachten. Wir leben aber nicht mehr im Mittelalter, und so müssen die edlen Söhne Arpád's zufrieden

sein, wenn sie ihre ethnische Individualität bewahren können.

Für die österreichisch-ungarischen Rumänen und Italiener wäre diese Umwandlung eine zwar späte, aber endlich doch erfolgte, langersehnte Erfüllung ihrer nationalen Bestrebungen. Der Irredentismus würde diesen Völkern wie ein überwundener Standpunkt ihrer politischen Jugendjahre erscheinen. Österreich würde auch von diesem Gesichtspunkte grosse Schwierigkeiten innerer und äusserer Natur los werden.

Man hat oft behauptet, dass es zwischen Deutschthum, Magyaren- und Rumänenthum Punkte nationaler Gemeinsamkeit, angesichts der österreichisch-ungarischen Slaven, gäbe. Allenfalls gab es und giebt es gemeinsame Interessen zwischen diesen drei nicht-slavischen Völkern. Diese Interessen-Gemeinschaft existiert *«an sich»* so lange die österreichisch-ungarischen Slaven-Völker durch unsinnige Reichs-Verfassungen in *ein* Lager getrieben werden. Hört jedoch der Druck auf, so entsteht mit Naturnothwendigkeit eine nationale Interessengemeinschaft *aller Völker des Reiches, gleichwohl ob slavischer oder nichtslavischer Rassen.*

Die Slaven bei uns coquettieren nicht nur mit Russland, sie schwärmen für das moskovitische Reich. Warum? Einfach, weil sie im Reiche unterdrückt sind und in Russland einen idealen Retter zu haben vermeinen. Das hat man tausendmal gesagt, aber bislang erfolglos. Erhält nun die Monarchie eine, auf Gerechtigkeit und politischem Verständnisse beruhende Föderativ-Verfassung, so hören alle panslavistischen Phantasien von selbst auf, denn *dann* vermögen die Slaven-Völker die Vortheile ihrer Reichsangehörigkeit viel gründlicher zu verstehen. *Bis dahin predigt man ihnen vergebens.*

Stellen wir uns vor, das Reich würde sich föderalisieren und veranschaulichen wir uns den Einfluss, den eine solche Ver-

fassung auf den culturellen Fortschritt unserer Völker ausüben würde. Heute sind Ruthenen, Slovenen, Kroaten, Serben, Rumänen, Slovaken, politisch niedergehalten und können nur ausserordentlich mühsam und langsam vorwärts schreiten.

Die ihnen einmal gewährleistete Autonomie würde es ermöglichen, dass in paar Jahren jedes dieser Völker eine ganze Reihe von Volks-Mittel- und Hochschulen errichten könnte. Nun denke man mit welcher Riesen-Schritten diese bildungsdurstigen Völker fortschreiten würden!

Die Theilung der Reichsarbeit und die Zuweisung eines Theiles derselben den kompetentesten Faktoren würde es bewirken, dass mit einem Rucke der Bauernstand eines jeden Volkes wirthschaftlich und geistig gehoben werden könnte, und, wie durch ein Wunder entstünden überall blühende Dörfer und prächtige Städte als ebensoviele Bildungs-Brennpunkte.

Die eigenthümliche, originelle National-Cultur eines jeden Volkes würde sich entfalten und zur Blüthe gelangen können und die Summe dieser mannigfaltigen Cultur-Ergebnisse würden dem Reiche eine heute ungeahnte Macht und eine Anziehungskraft eintragen, von der man sich heute gar nichts träumen lässt.

Man denke nur an den riesigen Aufschwung, den Rumänien und Bulgarien in den letzten Jahrzehnten, seitdem sie sich autonom verwalten und Ordnung eingeführt, erzielt haben. Ja, *Ungarn* selbst ist uns in dieser Hinsicht der naheliegendste und glänzendste Beweis. Solange mit den übrigen Nationalitäten auch die Magyaren niedergehalten wurden und sich eine Bevormundung gefallen lassen mussten, vegetierte das Magyarenthum und war stets ein Beispiel von Uncultur, colossalen Corruption und Versumpfung. Sobald man aber die Magyaren aufathmen liess, schritten sie mit Sieben-Meilenstiefeln vorwärts.

Würden nicht alle anderen Völker, wenn, man ihnen eine angemessene Autonomie beliesse, dieselben, und vielleicht noch grössere Fortschritte machen?

Wohl sagt man, gewisse Völker, in den sogenannten «passiven Ländern», welche heute vom Reiche ausgehalten (?) werden, könnten, wenn sie autonom würden, gar nicht mehr bestehen. Das ist so eine der vielen landläufigen Phrasen ohne Sinn. Denn erstens, würde jeder Einzel-Staat eine Regierung und eigene Staats-Institutionen nach Maassgabe seiner finanziellen Kräfte haben. Und dann ist nicht einzusehn, warum, wenn andere, steuerkräftige Völker heute etwas mehr dem Reiche zahlen, sie dann nicht auch zahlen sollten. Aber das wäre höchstens im Anfange der Fall. Ungarn wurde ja anfangs, und seit 1897 bis heute, verhalten, bloß 30% zu den gemeinsamen Ausgaben beizutragen. Und das aus dem Grunde, weil es in den sechziger Jahren unfähig gewesen sein soll, mehr beizusteuern. Heute ist man längst fest überzeugt, dass es auch 50% zahlen könnte.

Übrigens giebt es kein *autonomes* Land, welches sich nicht finanziell selbstregieren könnte. Griechenland? Ja, giebt es denn ein anderes so kleines Land mit solch' grandomaner, auswärtiger Politik und mit solch' zerüttetem Charakter bei solch' demagogischen politischen Institutionen? Seitdem die Welt besteht, gab es und giebt es reichere und ärmere Staaten mit entsprechend kostspieligeren und billigeren, innerpolitischen Einrichtungen. Wenn es Dänemark und Holland auf einen grünen Zweig brachten, werden es wohl auch unsere passiven Staaten bringen müssen.

In Östreich kommt auf je 100 Hectar Boden 94.29 productiver Boden. Im Westen ist der unfruchtbare Boden durch Fleiss fruchtbar gemacht worden. Geradeso würde es auch in den heute unproductiven Län-

dern gehen, wenn es eben einheimische, verständige Landesregierungen gäbe.

Das ist eben das Primum.

So lange man die Kinder eben nicht «abspäht», greifen sie stets nach der Brust. Hat nun einmal jedes Volk seine Autonomie, seine National Regierung, so wird es offenbar befähigter werden Ackerbau, Handel und Industrie ertragsfähig zu organisieren, als es heute von zu Wien oder Budapest centralisierten, die betreffende Bevölkerung, Landschaft, seine Verhältnisse und wahren Bedürfnisse genau kennenden Regierungen möglich ist. Gerade die heute bestehende Centralisation in den zwei Hauptstädten bewirken es, dass die gesammte Peripherie des Reiches wirthschaftlich ebenso wie geistig lahmgelegt wird. Eine aus Einheimischen zusammengesetzte National-Regierung, eine solche Volksvertretung, Beamten, etc. die kennen jeden Winkel des Landes, jedes Element der allgemeinen materiellen Wohlfahrt; eine Alles centralisierende Regierung, die sieht nur das, was man eben *aus der Ferne* und durch mancherlei Brillen sehen kann. Ein freies, automes Volk, mit eigener Regierung und Beamten und mit politisch naturgemäss ganz anders als heute wirkenden Abgeordneten, die jeden Berg, jede Flur, jedes Thal, jeden Wald und jedes Wasser kennen, ist, darüber kann kein Zweifel sein, jedenfalls berufener die wirthschaftliche Ertragsfähigkeit und Wohlfahrt des Landes zu fördern, als eine aus Fremden zusammengesetzte, tagelang entfernte und mit Angelegenheiten eines Dutzend Völker betraute Regierung. *Tel gouvernement, tel peuple* das bleibt in aller Ewigkeit wahr.

Die Föderativ-Verfassung würde in allen Völkern Östreichs einen aufrichtigen und begeisterten Patriotismus erwecken; jede Nation wäre stolz, ein freies Volk in einem freien Bund von Völkern zu sein und für

ewige Zeiten wären die Völker mit allen Fasern ihrer Herzen an dieses Reich geschmiedet. Nicht durch Bureaukratismus, sondern durch Bande aufrichtiger Anhänglichkeit und tiefer Überzeugung von der immensen Bedeutung dieses Bundesreiches für die Existenz und Zukunft seiner Völker, würde das Reich von seinen Völkern getragen werden.

Die kluge, von so manchen politischen Dilettanten verpönte Orientpolitik der Habsburger Monarchie muss, um erfolgreich sein zu können, durch die innere Politik dieses Reiches gefördert werden. Denn da hilft kein Rasoniren: die ganze auswärtige Politik des Habsburger Reiches hängt von der politischen Zufriedenheit seiner Nationalitäten ab.

Sind einmal diese national-politische Staats-Individualitäten und somit anhängliche, ja begeisterte Stützen des Reiches, so ist es sonnenklar, dass sie auf die Balcanstaaten einen Einfluss ausüben könnten, der uns anstatt natürlicher Feindseligkeit, reichliche Sympathien und aufrichtige Freundschaft eintragen könnte.

Sind sie politisch hegemonisiert und geknechtet, so politisieren sie überhaupt nicht, sie erwarten blos, wie alle Sklaven, irgend eine Gefahr für dieses Reich, um es zu zertrümmern, gleichwohl ob es ihnen besser oder schlechter unter dem neuen Herrn ergehen könnte.

Von all diessen Gesichtspunkten erscheint die Föderalisierung des Habsburger Reiches die einzige mögliche Lösung der Nationalitätenfragen.

INFORMAȚIUNI

«Enciclopedia Română», publicată din însărcinarea și sub auspiciile «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» de dr. C. Diaconovich.

A apărut fasc. XI, care cuprinde articolele *Copepode — Damé*, mult peste o mie la număr. Cu acest fascicol «Enciclopedia» își începe *volumul II*, care va avea să se termine în decursul anului 1898 și va ajunge la litera M.

Această mare publicațiune fascicol de fascicol arată un îmbucurător progres, care dovedește că atât redacțiunea cât și colaboratorii externi au trecut peste greutățile începutului și știu profita de experiențele făcute.

Publicațiunea ia un caracter tot mai unitar și mai armonie, atât cu privire la aranjament cât și la limbă; tot mai puțin se simte că autorii Enciclopediei se recrutează din alte cercuri deosebite.

Dintre articolele mai însemnate ale ultimului fascicol amintim: *biografiile* românești: Coșbuc, Cosma, Cosmovici, Costache, Veniamin, Costin, Costinescu, Cotorăa, Cotruzzi, Cozacovici, Cozub, Crăiniceanu Creangă, Crețu, Crișan, Culian, Cuza, Dabija, Damascen, Damé, etc.: apoi în materie *geografică*: Cotnari, Cotroceni, Covurlui, Cozia, Craiova, Crimeea, Croația, Dalmația, Dimbovița; dintre articole *istorice* sunt de deosebit interes: Corvina, Cruciade, (Floru), Costozza (Herbay), Comani, Daci, Dacia, (toate trei de D. Onciul), iar în materie *științifică*: Craniu și Creer (Vaschide), Creștinism și Criticism (Dragomirescu), Dalac (Dr. Felix), Covasna, Cura, Băile în Dacia (Dr. Vuia), etc.

Fascicolul este împodobit și cu o serie de *ilustrațiuni* foarte reușite, precum sunt: Liceul din Craiova, 4 tablouri la art. Craniu și Creer, lucrute la stabilimentul Brockhaus din Lipsa, etc.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiu* (deposit general pentru România: *E. Storek. București*) și se primesc numai pentru publicațiunea *întreagă*. Prețul de prenumărare: pentru un tom broșat fl. 10.—, compactat fl. 11.60 (în România Lei 25.—, resp. 28.50). În deosebi amintim, că abonații, cari la timpul său au achitat numai prețul tomului I, au să trimită fără amânare și prețul tomului II, ca să li-să poată expedia fascicolul nou apărut și cele următoare.